

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 12ης Νοεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Προσέγγιση των νομοθεσιών — Οδηγία 2004/39/ΕΚ — Άρθρο 54 — Υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου εκ μέρους των εθνικών χρηματοπιστωτικών εποπτικών αρχών — Πληροφορίες που αφορούν επιχείρηση επενδύσεων η οποία είχε επιδείξει απατηλή συμπεριφορά και τελεί υπό δικαστική εκκαθάριση»

Στην υπόθεση C-140/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Γερμανία) με απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Μαρτίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Annett Altmann,

Torsten Altmann,

Hans Abel,

Waltraud Apitzsch,

Uwe Apitzsch,

Simone Arnold,

Barbara Assheuer,

Ingeborg Aubele,

Karl-Heinz Aubele

κατά

Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht,

παρισταμένου του:

Frank Schmitt,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του δεύτερου τμήματος, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev και J. L. da Cruz Vilaça (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Ιουνίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι A. και T. Altmann, H. Abel, W. και U. Apitzsch, S. Arnold και B. Assheuer καθώς και I. και K.-H. Aubele, εκπροσωπούμενοι από τους M. Kilian και S. Giller, Rechtsanwälte,
- η Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, εκπροσωπούμενη από τον R. Wiegelmann,
- ο F. Schmitt, ως εκκαθαριστής της Phoenix Kapitaldienst GmbH, εκπροσωπούμενος από τον A. J. Baumert, Rechtsanwalt,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,
- η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Grünberg,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Γερμάνη, K. Νασοπούλου και Φ. Δεδούση,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes, και τις A. Cunha και M. Manuel Simões,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους K.-P. Wojcik, A. Nijenhuis και J. Rius,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 54 της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 145, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ των A. και T. Altmann, H. Abel, W. και U. Apitzsch, S. Arnold και B. Assheuer καθώς και I. και K.-H. Aubele και του Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (Ομοσπονδιακό Ίδρυμα Εποπτείας Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών, στο εξής: BaFin), σχετικά με την από 9 Οκτωβρίου 2012 απόφαση του τελευταίου να αρνηθεί την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα και πληροφορίες που αφορούσαν την Phoenix Kapitaldienst GmbH Gesellschaft für die Durchführung und Vermittlung von Vermögensanlagen (στο εξής: Phoenix).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 63 της οδηγίας 2004/39 ορίζουν τα εξής:

«(2) [...] πρέπει να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος βαθμός εναρμόνισης που θα προσφέρει στους επενδυτές υψηλό επίπεδο προστασίας και θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις επενδύσεων να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε όλη την Κοινότητα, ως ενιαία αγορά, βάσει της εποπτείας της χώρας καταγωγής. [...]

[...]

(63) [...] Λόγω της αυξανόμενης διασυνοριακής δραστηριότητας, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να ανταλλάσσουν τις αναγκαίες πληροφορίες για την άσκηση των καθηκόντων τους κατά τρόπο που να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ακόμα και σε καταστάσεις στις οποίες παραβάσεις ή πιθανολογούμενες παραβάσεις μπορούν να εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των αρχών δύο ή περισσότερων κρατών μελών. Κατά την ανταλλαγή των πληροφοριών απαιτείται η τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή διαβίβαση των πληροφοριών και η προστασία ορισμένων δικαιωμάτων.»

- 4 Το άρθρο 17 της οδηγίας 2004/39 φέρει τον τίτλο «Γενικές υποχρεώσεις όσον αφορά τη συνεχή εποπτεία» και στην παράγραφο 1 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές εποπτεύουν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων επενδύσεων με τρόπο που τους επιτρέπει να εκτιμούν τη συμμόρφωση με τους όρους λειτουργίας που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να είναι σε θέση να λαμβάνουν τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να εκτιμούν τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων επενδύσεων με αυτές τις υποχρεώσεις.»

- 5 Το άρθρο 50 της ίδιας οδηγίας φέρει τον τίτλο «Εξουσίες των αρμόδιων αρχών» και ορίζει τα εξής:

«1. Στις αρμόδιες αρχές παρέχονται όλες οι εξουσίες εποπτείας και διερεύνησης που είναι απαραίτητες για την άσκηση των λειτουργιών τους. [...]

2. Οι εξουσίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ασκούνται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, και περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα δικαιώματα:

- α) να έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο υπό οποιαδήποτε μορφή και να λαμβάνουν αντίγραφο του,
β) να ζητούν πληροφορίες από οποιοδήποτε πρόσωπο και, εφόσον είναι απαραίτητο, να καλούν και να ανακρίνουν οποιοδήποτε πρόσωπο για τη συγκέντρωση πληροφοριών,

[...].»

- 6 Το άρθρο 54 της ίδιας οδηγίας φέρει τον τίτλο «Επαγγελματικό απόρρητο» και ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές, κάθε πρόσωπο που ασκεί ή έχει ασκήσει δραστηριότητα για λογαριασμό των αρμόδιων αρχών [...] υποχρεούνται στην τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου. Καμία [εμπιστευτική] πληροφορία που περιέρχεται στα πρόσωπα αυτά κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δεν επιτρέπεται να γνωστοποιηθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή αρχή, παρά μόνο υπό συνοπτική ή συγκεντρωτική μορφή που δεν επιτρέπει τον προσδιορισμό της

ταυτότητας μεμονωμένων επιχειρήσεων [επενδύσεων], διαχειριστών αγοράς, ρυθμιζόμενων αγορών ή άλλου προσώπου, με την επιφύλαξη των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο ποινικό δίκαιο ή σε άλλες διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

2. Όταν πρόκειται για επιχείρηση επενδύσεων [...] που έχει κηρυχθεί σε πτώχευση ή βρίσκεται υπό αναγκαστική εκκαθάριση, οι εμπιστευτικές πληροφορίες οι οποίες δεν αφορούν τρίτους μπορούν να κοινολογούνται στο πλαίσιο διαδικασιών αστικού ή εμπορικού δικαίου, εφόσον αυτό απαιτείται για τη διεξαγωγή της διαδικασίας.

3. Με την επιφύλαξη των υποθέσεων που εμπίπτουν στο ποινικό δίκαιο, οι αρμόδιες αρχές [...] που λαμβάνουν εμπιστευτικές πληροφορίες δυνάμει της παρούσας οδηγίας μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν μόνο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων και για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους [...] Ωστόσο, εφόσον η αρμόδια αρχή ή άλλη αρχή, φορέας ή πρόσωπο που διαβιβάζει τις πληροφορίες συγκατατίθεται, η αρχή που λαμβάνει τις πληροφορίες μπορεί να τις χρησιμοποιήσει για άλλους σκοπούς.

4. Τυχόν εμπιστευτικές πληροφορίες που λαμβάνονται, ανταλλάσσονται ή διαβιβάζονται βάσει της παρούσας οδηγίας υπόκεινται στους όρους περί επαγγελματικού απορρήτου που προβλέπει το παρόν άρθρο. Ωστόσο, το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει τις αρμόδιες αρχές να ανταλλάσσουν ή να διαβιβάζουν εμπιστευτικές πληροφορίες [...], με τη συγκατάθεση της αρμόδιας αρχής ή άλλης αρχής ή φορέα ή φυσικού ή νομικού προσώπου που κοινοποίησε τις πληροφορίες.

5. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τις αρμόδιες αρχές να ανταλλάσσουν ή να διαβιβάζουν, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, εμπιστευτικές πληροφορίες που δεν έχουν ληφθεί από αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους.»

- 7 Το άρθρο 56 της οδηγίας 2004/39 φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση συνεργασίας» και στην παράγραφο 1 ορίζει τα εξής:

«Οι αρμόδιες αρχές διαφορετικών κρατών μελών συνεργάζονται μεταξύ τους εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση των καθηκόντων που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία, χρησιμοποιώντας τις εξουσίες τους, είτε αυτές προβλέπονται από την παρούσα οδηγία είτε από την εθνική νομοθεσία.

Οι αρμόδιες αρχές επικουρούν τις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών, ιδίως με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία σε δραστηριότητες έρευνας ή εποπτείας.

[...]»

Το γερμανικό δίκαιο

- 8 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου για την ελευθερία πληροφόρησης (Informationsfreiheitsgesetz), της 5ης Σεπτεμβρίου 2005 (BGBl. 2005 I, σ. 2722, στο εξής: IFG), ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει έναντι των διοικητικών αρχών της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως δικαίωμα προσβάσεως σε επίσημες πληροφορίες βάσει των ορισμών του παρόντος νόμου.»

- 9 Το άρθρο 3 του IFG φέρει τον τίτλο «Προστασία ειδικών δημοσίων συμφερόντων» και στην παράγραφο 4 ορίζει τα εξής:

«Αξίωση περί προσβάσεως σε πληροφοριακά στοιχεία δεν υφίσταται,

[...]

4. εάν οι πληροφορίες καλύπτονται, βάσει νομοθετικής διατάξεως ή διατάξεως του γενικού διοικητικού δικαίου περί της ουσιαστικής και οργανωτικής προστασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών, από επαγγελματικό ή υπηρεσιακό απόρρητο ή από υποχρέωση τηρήσεως του απορρήτου ή της εμπιστευτικότητας.»
- 10 Το άρθρο 9 του νόμου για τον χρηματοπιστωτικό τομέα (Kreditwesengesetz), της 9ης Σεπτεμβρίου 1998 (BGBl. 1998 I, σ. 2776), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 4ης Ιουλίου 2013 (BGBl. 2013 I, σ. 1981, στο εξής: KWG), φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση εμπιστευτικότητας» και στην παράγραφο 1 ορίζει τα εξής:
- «Τα πρόσωπα που απασχολούνται στο [BaFin] [...] στον βαθμό που δραστηριοποιούνται προς εφαρμογή του παρόντος νόμου, δεν μπορούν άνευ αδείας να αποκαλύπτουν ή να χρησιμοποιούν τα πραγματικά περιστατικά που περιήλθαν σε γνώση τους στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους, το απόρρητο των οποίων πρέπει να διαφυλάσσεται προς το συμφέρον του οργάνου ή των τρίτων, ιδίως τα εμπορικά και επιχειρηματικά απόρρητα, έστω και αν έχουν παύσει να βρίσκονται σε υπηρεσιακή σχέση ή η δραστηριότητά τους έχει ολοκληρωθεί. [...]»
- 11 Το άρθρο 8 του νόμου περί της εμπορίας χρεογράφων (Wertpapierhandelsgesetz), της 9ης Σεπτεμβρίου 1998 (BGBl. 1998 I, σ. 2708), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 15ης Ιουλίου 2013 (BGBl. 2013 I, σ. 2390, στο εξής: WpHG), φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση εμπιστευτικότητας» και η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού είναι πανομοιότυπη με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του KWG.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι με απόφαση του Amtsgericht Frankfurt am Main (πρωτοδικείου της Φρανκφούρτης επί του Μάιν) της 1ης Ιουλίου 2005 κινήθηκε σε βάρος της Phoenix διαδικασία αφερεγγυότητας. Στο πλαίσιο αυτό η εταιρία λύθηκε και βρίσκεται έκτοτε υπό δικαστική εκκαθάριση. Η στρατηγική της Phoenix συνίστατο, ιδίως, στην εξαπάτηση των επενδυτών. Ζημώθηκαν περίπου 30 000 επενδυτές και η ζημία ανήλθε σε 600 εκατομμύρια ευρώ.
- 13 Με απόφαση του Landgericht Frankfurt am Main (τοπικού δικαστηρίου της Φρανκφούρτης επί του Μάιν) της 11ης Ιουλίου 2006 στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, δύο πρώην διευθυντικά στελέχη της Phoenix κρίθηκαν ένοχα για απιστία και εξαπάτηση των επενδυτών και καταδικάστηκαν σε στερητική της ελευθερίας ποινή επτά μηνών και τεσσάρων μηνών και δύο ετών και τριών μηνών, αντίστοιχως.
- 14 Στις 21 Μαΐου 2012 οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης επικαλέστηκαν ενώπιον του BaFin το άρθρο 1, παράγραφος 1, του IFG για να τους δοθεί πρόσβαση σε έγγραφα σχετικά με τη Phoenix, όπως οι εκθέσεις των ελεγκτών, οι συμβάσεις, τα υπομνήματα του φακέλου, τα εσωτερικά σημειώματα, η σχετική αλληλογραφία και οι εκθέσεις δραστηριότητας και διαχείρισεως του ταμείου αποζημιώσεως των επιχειρήσεων επενδύσεων.
- 15 Με απόφαση της 31ης Ιουλίου 2012 το BaFin ικανοποίησε σε μεγάλο βαθμό το αίτημα παροχής πληροφοριών. Δεν επέτρεψε, όμως, στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης την πρόσβαση στην έκθεση ειδικού ελέγχου που εξέδωσε στις 31 Μαρτίου 2002 η Ernst & Young ούτε στις εκθέσεις των ελεγκτών της Phoenix ούτε στα εσωτερικά σημειώματα, τις εκθέσεις, την αλληλογραφία, τα έγγραφα, τις συμφωνίες, τις συμβάσεις, τα υπομνήματα του φακέλου και τις επιστολές που αφορούσαν τη Phoenix ούτε, επίσης, στο σύνολο των εσωτερικών σημειωμάτων και της αλληλογραφίας που ακολούθησαν τη γνωστοποίηση της προαναφερθείσας εκθέσεως ελέγχου.

- 16 Το BaFin απέρριψε τα αιτήματα αυτά με την αιτιολογία, ιδίως, ότι οι υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας που θεσπίζονται στα άρθρα 9 του KWG και 8 του WpHG, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 4, του IFG, απαγόρευαν την πρόσβαση στις επίμαχες πληροφορίες. Στις 21 Αυγούστου 2012 οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης άσκησαν αίτηση θεραπείας κατά της απορριπτικής αποφάσεως. Με απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2012 το BaFin απέρριψε την αίτησή τους.
- 17 Στις 12 Νοεμβρίου 2012 οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης άσκησαν προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της αποφάσεως αυτής. Με απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012 το αιτούν δικαστήριο διέταξε το BaFin, βάσει της νομολογίας του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου) να επιτρέψει την πρόσβαση σε τμήμα των πληροφοριών που είχαν ζητηθεί.
- 18 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει, όμως, ότι σε άλλη υπόθεση που σχετιζόταν επίσης με την πρόσβαση σε πληροφορίες που κατείχε το BaFin και αφορούσαν τη Phoenix το αιτούν δικαστήριο έκρινε, με απόφαση της 12ης Μαρτίου 2008, ότι μπορεί να γίνει επίκληση του δικαιώματος πληροφόρησης, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του IFG σε περίπτωση που η εμπιστευτικότητα δεν επιβάλλεται πλέον από τον σκοπό της προστασίας που υπηρετούν τα άρθρα 9 του KWG και 8 του WpHG. Στην απόφαση αυτή έκρινε ότι δεν υπήρχε έννομο συμφέρον για τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικών και επιχειρηματικών απορρήτων της Phoenix, δεδομένου ότι οι πληροφορίες που είχαν ζητηθεί σχετιζόνταν με ποινικά κολάσιμες πράξεις και με άλλες σοβαρές παραβιάσεις της νομοθεσίας.
- 19 Το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι εξακολουθεί να φρονεί ότι σε περιπτώσεις όπως η επίμαχη δεν είναι αναγκαίο να προστατευθούν τα συμφέροντα της Phoenix και ότι είναι, επομένως, κατ' εξαίρεση δυνατή η απόκλιση από τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας που θεσπίζονται στα άρθρα 9 του KWG και 8 του WpHG.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Frankfurt am Main αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάδει προς το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η δυνατότητα διεμβολίσεως, μέσω της εφαρμογής και της ερμηνείας μιας εθνικής δικονομικής διατάξεως όπως είναι το άρθρο 99 του κώδικα διοικητικής δικονομίας (Verwaltungsgerichtsordnung), της προστασίας που παρέχουν οι αναγκαστικού δικαίου υποχρεώσεις περί τηρήσεως του απορρήτου, τις οποίες υπέχουν οι εθνικές αρχές που ασκούν την εποπτεία επί επιχειρήσεων παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και οι οποίες ερείδονται στα σχετικά νομοθετήματα που ισχύουν στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης (εν προκειμένω: οδηγίες 2004/109/EK [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/EK (EE L 390, σ. 38), 2006/48/EK [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (EE L 177, σ. 1)] και 2009/65/EK [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) (EE L 302, σ. 32)] και έχουν μεταφερθεί με αντίστοιχο περιεχόμενο στην εθνική νομοθεσία, όπως τούτο συνέβη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με τα άρθρα 9 του [KWG] και 8 του [WpHG];
- 2) Μπορεί μια εποπτική αρχή όπως είναι το [BaFin], έναντι προσώπου το οποίο ζητεί από αυτή πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν έναν συγκεκριμένο πάροχο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, βάσει [του IFG], να επικαλεστεί τις υποχρεώσεις τηρήσεως του απορρήτου που υπέχει μεταξύ άλλων και βάσει του δικαίου της Ένωσης, όπως οι υποχρεώσεις αυτές ρυθμίζονται στα άρθρα 9 του [KWG] και 8 του [WpHG], όταν η βασική επιχειρηματική στρατηγική της

εταιρίας, η οποία προσέφερε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, πλην όμως εν τω μεταξύ έχει λυθεί λόγω πτωχεύσεως και βρίσκεται υπό εκκαθάριση, συνίστατο σε μια ευρείας κλίμακας εξαπάτηση των επενδυτών σε συνδυασμό με την εκ προθέσεως πρόκληση βλάβης σε αυτούς, ορισμένοι δε υπεύθυνοι της εταιρίας αυτής έχουν καταδικαστεί αμετακλήτως σε πολυετείς ποινές καθειρέξεως;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 21 Με απόφαση της 19ης Μαΐου 2014 η οποία περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου αυθημερόν, το αιτούν δικαστήριο πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι αποσύρει το πρώτο του ερώτημα. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 100, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα αυτό.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 22 Διευκρινίζεται, προκαταρκτικώς, ότι, μολονότι που το αιτούν δικαστήριο αναφέρθηκε στις οδηγίες 2004/109, 2006/48 και 2009/65, λαμβανομένων υπόψη των συμπληρωματικών στοιχείων που παρέσχε απαντώντας σε αίτημα παροχής διευκρινίσεως που του υποβλήθηκε δυνάμει του άρθρου 101 του Κανονισμού Διαδικασίας και δεδομένης της άδειας που κατείχε η Rhoenix, μόνο κρίσιμο στην υπόθεση της κύριας δίκης είναι το άρθρο 54 της οδηγίας 2004/39.
- 23 Επομένως, το ερώτημα που υποβλήθηκε πρέπει να εξετασθεί αποκλειστικά βάσει του άρθρου αυτού.
- 24 Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 54, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι εθνική εποπτική αρχή μπορεί να επικαλεστεί, στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, την υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου έναντι προσώπου που ζητεί από αυτή πρόσβαση σε πληροφορίες οι οποίες αφορούν επιχείρηση επενδύσεων που πλέον τελεί υπό δικαστική εκκαθάριση, όταν η βασική επιχειρηματική στρατηγική της επιχειρήσεως αυτής συνίστατο σε ευρείας κλίμακας εξαπάτηση των επενδυτών και πολλά στελέχη της εταιρίας αυτής έχουν καταδικαστεί σε ποινές στερητικές της ελευθερίας.
- 25 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί τους οποίους υπηρετεί η οδηγία 2004/39 και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 54 της οδηγίας αυτής.
- 26 Από την αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 2004/39 προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας είναι να εξασφαλισθεί ο απαιτούμενος βαθμός εναρμονίσεως που θα προσφέρει στους επενδυτές υψηλό επίπεδο προστασίας και θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις επενδύσεων να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε όλη την Ένωση βάσει της εποπτείας της χώρας καταγωγής.
- 27 Επίσης, από την αιτιολογική σκέψη 63 της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι λόγω της αυξανόμενης διασυνοριακής δραστηριότητας οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών πρέπει να ανταλλάσσουν τις αναγκαίες πληροφορίες για την άσκηση των καθηκόντων τους, κατά τρόπο που να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας.
- 28 Έτσι, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές εποπτεύουν σε μόνιμη βάση τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων επενδύσεων με τρόπο που τους επιτρέπει να εκτιμούν τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τις υποχρεώσεις τους.
- 29 Το άρθρο 50, παράγραφοι 1 και 2, της ίδιας οδηγίας ορίζει ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διαθέτουν όλες τις εξουσίες εποπτείας και διερεύνησης που είναι απαραίτητες για την άσκηση των λειτουργιών τους, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων να έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο και να ζητούν πληροφορίες από οποιοδήποτε πρόσωπο.

- 30 Το άρθρο 56, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39 ορίζει ότι οι αρμόδιες αρχές επικουρούν τις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών, ιδίως με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία σε δραστηριότητες έρευνας ή εποπτείας.
- 31 Η αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος ελέγχου της δραστηριότητας των επιχειρήσεων επενδύσεων που στηρίζεται στην εποπτεία εντός ενός κράτους μέλους και στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών περισσότερων κρατών μελών, όπως περιγράφηκε συνοπτικά στις προηγούμενες σκέψεις, επιβάλλει τόσο οι εποπτευόμενες επιχειρήσεις όσο και οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να είναι βέβαιες ότι οι εμπιστευτικές πληροφορίες που έχουν παράσχει θα διατηρήσουν κατ' αρχήν τον εμπιστευτικό τους χαρακτήρα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Hillenius, 110/84, EU:C:1985:495, σκέψη 27).
- 32 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του και όπως επίσης απορρέει από την τελευταία περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 63 της οδηγίας 2004/39, χωρίς αυτή την εμπιστοσύνη θα μπορούσε να προκληθεί ζημία στην ομαλή διαβίβαση των εμπιστευτικών πληροφοριών που απαιτούνται για την άσκηση της εποπτείας.
- 33 Επομένως, το άρθρο 54, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39 επιβάλλει ως γενικό κανόνα την υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου όχι μόνο για να προστατευθούν οι άμεσα εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αλλά και για να προστατευθεί η ομαλή λειτουργία των αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων της Ένωσης.
- 34 Οι ειδικές περιστάσεις υπό τις οποίες η γενική απαγόρευση κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών που υπάγονται στο επαγγελματικό απόρρητο δεν εμποδίζει την αποκάλυψη ή τη χρήση των πληροφοριών αυτών ορίζονται αναλυτικά στο άρθρο 54 της οδηγίας 2004/39.
- 35 Επομένως, οι μόνες επιτρεπόμενες εξαιρέσεις από τη γενική απαγόρευση γνωστοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών είναι οι καταστάσεις που προβλέπονται ειδικά στο συγκεκριμένο άρθρο.
- 36 Εν προκειμένω και λαμβανομένου υπόψη του απατηλού χαρακτήρα της δραστηριότητας της Phoenix, τις ποινικές καταδίκες των στελεχών της και τη θέση της σε δικαστική εκκαθάριση, επισημαίνεται, αφενός, ότι το άρθρο 54, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39 ορίζει ότι η υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου ισχύει «με την επιφύλαξη των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο ποινικό δίκαιο».
- 37 Υπενθυμίζεται, αφετέρου, ότι το άρθρο 54, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι όταν πρόκειται για επιχείρηση επενδύσεων που έχει κηρυχθεί σε πτώχευση ή βρίσκεται υπό αναγκαστική εκκαθάριση «οι εμπιστευτικές πληροφορίες οι οποίες δεν αφορούν τρίτους μπορούν να κοινολογούνται στο πλαίσιο διαδικασιών αστικού ή εμπορικού δικαίου, εφόσον αυτό απαιτείται για τη διεξαγωγή της διαδικασίας».
- 38 Επομένως, για πληροφορίες που αφορούν επιχειρήσεις επενδύσεων που έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση ή βρίσκονται υπό αναγκαστική εκκαθάριση, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, δεν αίρεται η υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου, με την επιφύλαξη των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο ποινικό δίκαιο, εκτός εάν πληρούνται οι τρεις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, δηλαδή οι εμπιστευτικές πληροφορίες δεν αφορούν τρίτους, η κοινολόγηση των πληροφοριών πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας αστικού ή εμπορικού δικαίου και οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή της διαδικασίας.
- 39 Δεν προκύπτει, όμως, από την απόφαση περί παραπομπής ότι η διαφορά της κύριας δίκης, που αφορά διοικητική διαδικασία σχετική με αίτημα προσβάσεως σε πληροφορίες και σε έγγραφα που κατέχει εθνική εποπτική αρχή δυνάμει του IFG, εμπίπτει στο ποινικό δίκαιο, καθώς το αίτημα αυτό υποβλήθηκε μετά την ποινική καταδίκη των στελεχών της Phoenix, ούτε ότι εντάσσεται στο πλαίσιο διαδικασίας αστικού ή εμπορικού δικαίου που έχει κινηθεί από τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης.

- 40 Αν όντως ισχύει κάτι τέτοιο, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, καμία από τις διατάξεις του άρθρου 54 της οδηγίας 2004/39 δεν επιτρέπει να αρθεί η υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου.
- 41 Οι περιστάσεις που περιγράφηκαν από το αιτούν δικαστήριο, κατά τις οποίες, αφενός, η βασική επιχειρηματική στρατηγική της εταιρίας συνίστατο σε ευρείας κλίμακας εξαπάτηση των επενδυτών και, αφετέρου, διάφορα στελέχη της εταιρίας αυτής καταδικάστηκαν σε ποινές στερητικές της ελευθερίας, δεν επηρεάζουν την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα που έχει υποβληθεί.
- 42 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 54, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι εθνική εποπτική αρχή μπορεί να επικαλεστεί, στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, την υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου έναντι προσώπου το οποίο, σε υπόθεση που δεν εμπίπτει στο ποινικό δίκαιο ούτε εντάσσεται στο πλαίσιο διαδικασίας αστικού ή εμπορικού δικαίου, ζητεί από αυτή πρόσβαση σε πληροφορίες οι οποίες αφορούν επιχείρηση επενδύσεων που πλέον τελεί υπό δικαστική εκκαθάριση, ακόμη και σε περίπτωση που η βασική επιχειρηματική στρατηγική της επιχείρησής αυτής συνίστατο σε ευρείας κλίμακας εξαπάτηση των επενδυτών και πολλά στελέχη της εταιρίας έχουν καταδικαστεί σε ποινές στερητικές της ελευθερίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 43 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 54, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι εθνική εποπτική αρχή μπορεί να επικαλεστεί, στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, την υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου έναντι προσώπου το οποίο, σε υπόθεση που δεν εμπίπτει στο ποινικό δίκαιο ούτε εντάσσεται στο πλαίσιο διαδικασίας αστικού ή εμπορικού δικαίου, ζητεί από αυτή πρόσβαση σε πληροφορίες οι οποίες αφορούν επιχείρηση επενδύσεων που πλέον τελεί υπό δικαστική εκκαθάριση, ακόμη και σε περίπτωση που η βασική επιχειρηματική στρατηγική της επιχείρησής αυτής συνίστατο σε ευρείας κλίμακας εξαπάτηση των επενδυτών και πολλά στελέχη της εταιρίας έχουν καταδικαστεί σε ποινές στερητικές της ελευθερίας.

(υπογραφές)